

Робимо сіру літературу трохи менш сірою

(Фрагмент інтерв'ю з доктором Андреасом Лют'єном, керівником відділу Інформаційного центру науки і технологій ім. Лейбніца (ТІВ)).

Д-р Лют'єн, сіру літературу часто визначають як публікації, яких немає в книгарнях, і тому їх часто важко отримати. Сіра література – один з особливих напрямів колекції ТІВ. Що конкретно охоплює дефініція «сіра література»?

Наша сіра література включає публікації конференцій з усього світу, німецькі та міжнародні дослідницькі доповіді, журнали і монографії Східної Азії та Східної Європи, тези, а також описи і стандарти патентів. Крім того, ТІВ виступає в якості депозитарної бібліотеки для остаточних звітів про проекти, що фінансуються за рахунок державних коштів ряду федеральних міністерств, зокрема – Федерального міністерства освіти і наукових досліджень, Федерального міністерства економіки і енергетики, Федерального міністерства продовольства і сільського господарства, а також значного числа інших установ і дослідницьких інституцій.

ТІВ – національна спеціалізована бібліотека Німеччини, яка фінансується спільно федеральним урядом Німеччини та урядами земель. Вона є центром загальнодержавного значення. Користь від діяльності ТІВ

отримує наука, дослідники та промисловці з усієї Німеччини та за її межами. Крім постійного збереження своїх колекцій, TIB, забезпечує вільний доступ до них.

Сіра література у формі матеріалів конференцій, звітів про дослідження, думок експертів або тез, містить цінну інформацію, яка є важливим джерелом для вчених і дослідників. Наприклад, матеріали конференцій часто відображають стан справ у конкретній галузі досліджень. То чому ж так мало уваги приділяється сірій літературі та як можна підвищити її вплив?

Щоб підвищити видимість сірої літератури, починаючи з 2015 року TIB підтримує зобов'язання, викладені у Пізанській декларації, яка переведена на 15 мов, включаючи німецьку. Згідно з нею TIB несе відповідальність за просування сірої літератури, відкритого доступу, підтримку високих стандартів сірої літератури, розвиток колекцій та постійне збереження сірої літератури.

Сіра література особливо важлива для TIB: у 2018 році вона складала близько 60% усієї колекції бібліотеки, а це значний обсяг. Чому TIB спеціалізується саме на сірій літературі у сфері науки і техніки?

TIB був заснований у 1959 році з метою «задоволення особливих потреб у технічній літературі в галузі технічних досліджень і технічної практики в якості центральної технологічної бібліотеки Федеративної Республіки», як висловився перший директор TIB Вільгельм Грюнвальд (1909-1989). Цього неможливо досягти без зосередження саме на сірій літературі. Понад 60 років тому авторитетні інституції та експерти у сфері бібліотечної справи, усвідомили, що сіра література має великий потенціал. TIB побудувала солідну колекцію, яка росла з 1831 року.

Від федеральних міністерств, для яких TIB виступає в якості депозитарної бібліотеки, TIB отримує звіти про Німецькі дослідження в якості обов'язкових надходжень. Незважаючи на те, що існує вимога подавати дослідницькі звіти до TIB, одержувачам грантів потрібно постійно нагадувати, що це їх обов'язок, а деяким може знадобитися багато років, щоб повністю виконати цю вимогу.

Гарну співпрацю наукової служби TIB, що здійснює безперервний моніторинг матеріалів. з командами «Сіра література» і «Німецький дослідний звіт» підтримує платформа, постійної доступності метаданих наукових подій.

Який зараз статус оцифровки сірої літератури?

Якщо ми подивимось лише на збірник німецьких дослідницьких звітів, то побачимо, що було опубліковано 282 тис. друкованих дослідних звітів у порівнянні з 86 тис. електронних звітів за останні 60 років, причому вони були опубліковані з початку нинішнього тисячоліття. Частка цифрової інформації по відношенню до усієї колекції TIB дуже мала. Нам потрібно

буде виконати велику роботу з оцифровки. Частка електронних публікацій сірої літератури зростає. У 2011 році 58% звітів про дослідження були представлені в цифровому вигляді, у 2016 році їх стало 80%, а у 2018 році – 88%.

Що стосується відкритого доступу, то вимоги стосовно безкоштовного отримання наукової інформації зростають. Як ви оцінюєте важливість відкритого доступу до сірої літератури і що потрібно зробити для збільшення частки сірої літератури відкритого доступу?

У контексті Пізанської декларації, на мій погляд, найкраще рішення для утвердження відкритого доступу – це ввести відповідні обов’язкові вимоги при фінансуванні досліджень. Адже, відкритий доступ дозволяє вченим швидко і без бар’єрів доводити свої результати до відома інших експертів. Тому було б особливо корисно, якби більше правовласників публікували свої матеріали під ліцензіями CC. Як і раніше, необхідно буде збирати наукові джерела в єдиному центральному віртуальному місці за зразком бібліотечної колекції та робити їх доступними через відповідні дослідні портали, як це вже має місце в [TIB-порталі](#). Зараз на цьому порталі можна безкоштовно знайти і переглянути більше 86 тис. звітів про німецькі дослідження та 8,5 тис. публікацій матеріалів конференцій. Інше ключове питання, як це й було в епоху друкованої інформації, – це стале і надійне зберігання, яке TIB буде і надалі забезпечувати.

Детальніше :
<https://blogs.tib.eu/wp/tib/2019/10/18/making-grey-literature-slightly-less-grey/>

Фото: TIB

2019-10-19

Інформація з офіційного вебпорталу Національного репозитарію академічних текстів